

„Zwierzę jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę”. „Każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania”. (Dz.U. nr 106, poz. 1002 z 2003 r. z późn. zmianami)

Ubój na użytek własny

W polskich gospodarstwach rolnych możliwe jest zgodne z prawem przeprowadzenie uboju zwierząt na użytek własny, określanego często jako gospodarczy. Pozyskane w ten sposób mięso może być wykorzystane wyłącznie przez właściciela zwierząt, nie wolno więc wprowadzać go do obrotu handlowego.

Ubojowi na terenie gospodarstwa można poddać cielęta do szóstego miesiąca życia, świnie, owce, kozy, drób i zajęczaki, a także zwierzęta dzikie utrzymywane w warunkach fermowych, np. daniele. Powinny być one zdrowe. Te, które wymagały leczenia, mogą zostać ubite w gospodarstwie pod warunkiem upływu okresu karencji, związanego z zastosowanymi lekami, przepisany przez lekarza weterynarii w ramach prowadzonej terapii. Ważnym warunkiem jest również dopełnienie przez właściciela zwierząt obowiązków dotyczących ich identyfikacji i rejestracji.

W ostatnich latach na terenie Polski mamy do czynienia z groźnymi chorobami zakaźnymi zwierząt, takimi jak afrykański pomór świń (ASF) czy ptasia grypa (HPAI). *Nie przeprowadza się uboju zwierząt, w celu pozyskania mięsa, z gatunku wrażliwego na zakażenie jedną z chorób zakaźnych zwierząt wymienionych w przepisach wydanych na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego, w gospodarstwie innym niż gospodarstwo pochodzenia zwierzęcia, jeżeli znajdują się tam zwierzęta podejrzane o zakażenie tą chorobą lub podejrzane o tę chorobę, chore lub zakażone* (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 21 października 2010 r.).

Uboje wykonywane w gospodarstwie, w którym znajdują się zwierzęta podejrzane o chorobę zakaźną, chore lub zakażone, podlegają szczególnym przepisom. Osobniki poddawane ubojowi gospodarczemu nie mogą pochodzić z gospodarstwa lub obszaru podlegającego ograniczeniom, nakazom lub zakazom, mającym zastosowanie do danych zwierząt ze względu na wystąpienie u nich choroby zakaźnej. W niektórych przypadkach, po spełnieniu dodatkowych wymagań, możliwy jest na przykład ubój świń z obszarów objętych restrykcjami, w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru.

Ubój na użytek własny można przeprowadzić na terenie gospodarstwa, w którym utrzymywane były zwierzęta lub w innym, zarejestrowanym przez Inspekcję Weterynaryjną do usługowego wykonywania takiej czynności – pozyskane tam mięso musi zostać przekazane jego właścicielowi.

O przeprowadzaniu uboju zwierząt na użytek własny należy poinformować powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla położenia miejsca wykonania tej procedury, co najmniej na 24 godziny przed jej dokonaniem. Informację taką powinien przekazać posiadacz zwierzęcia lub podmiot prowadzący gospodarstwo, gdy ubój ma być przeprowadzony w innym miejscu niż to, w którym zwierzęta były utrzymywane. Obowiązek ten nie obejmuje drobiu i zajęczaków.

W przypadku uboju cieląt do szóstego miesiąca życia, owiec lub kóz, ww. informacja przekazywana jest w formie pisemnego powiadomienia. Odnośnie owiec i kóz należy jeszcze

wypełnić dodatkowe oświadczenie o zagospodarowaniu na własny koszt materiału szczególnego ryzyka – SRM.

Ubój na użytek własny bydła, owiec, kóz i świń podlega także obowiązkowi zgłoszenia do kierownika biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR).

Taki ubój musi przeprowadzać osoba, która ma odpowiedni poziom kwalifikacji, aby wykonywać tę czynność, nie powodując u zwierząt jakiegokolwiek niepotrzebnego bólu, niepokoju lub cierpienia. Może to być ktoś, kto ma uprawnienia zawodowe w tym zakresie lub posiada zaświadczenie potwierdzające odbycie szkolenia na ten temat (bez obowiązku odbywania praktyki w rzeźni) organizowanego przez powiatowych lekarzy weterynarii.

Mięso świń oraz nutrii poddanych ubojowi gospodarczemu nie może być spożyte ani przetworzone przed uzyskaniem wyników badań na obecność włośni. Obowiązek ten dotyczy również dzików pozyskanych na użytek własny w ramach prowadzonych odstrzałów.

Próbki mogą być pobierane przez urzędowego lekarza weterynarii. W przypadku nieprzeprowadzenia badania poubojowego, pozyskuje je posiadacz mięsa i samodzielnie przekazuje do lekarza. Powinny być one dostarczone niezwłocznie po wykonaniu uboju gospodarczego, nie później jednak niż 24 godziny od tego zdarzenia, a w przypadku dzików niezwłocznie po odstrzale, nie później niż na 48 godzin po nim. Muszą być one przechowywane i transportowane w warunkach zapobiegających rozkładowi gnilnemu mięsa, przy czym nie mogą być mrożone.

Należy mieć na uwadze, iż osoby, które dokonują uboju gospodarczego niezgodnie z prawem, bez spełnienia wymagań i zgłoszenia tego faktu do powiatowego lekarza weterynarii i ARiMR podlegają karze więzienia. Wynika to z przepisów *Ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt*. Za wyżej wymienione czyny grozi bowiem (wg art. 35.) odpowiedzialność karna za zabijanie, uśmiercanie lub dokonywanie uboju zwierzęcia z naruszeniem prawa albo znęcanie się nad zwierzęciem. *Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 wyłączenia zakazu zabijania zwierząt, zakaz znęcania się nad zwierzętami ust. 1, art. 33 zasady uśmiercania zwierząt lub art. 34 uśmiercanie zwierząt w ubojni ust. 1-4 podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 lub 1a działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.*

Odpowiedzialności karnej podlegają również osoby wprowadzające do obrotu mięso i produkty mięsne pochodzące z uboju gospodarczego. Na podstawie *Ustawy z 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego* takie działanie, w zależności od klasyfikacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia albo pozbawienia wolności.

Ideą uboju gospodarczego jest pozyskanie mięsa na potrzeby własne i swojej rodziny. Zakazany jest zatem handel zarówno samym mięsem, jak i jego przetworami.

Jarosław Naze
Zastępca Powiatowego Lekarza Weterynarii w Zgierzu